

МОТИВАЦІЙНИЙ ЛИСТ

Водяникова Олександра Юрійовича

За останні роки я мав змогу поглянути на конституційну юстицію з різних перспектив: з перспективи конституцієтворення, коли брав участь у роботі Конституційної комісії, що розробила конституційні зміни 2016 року, з перспективи конституційних проваджень, коли мав честь надавати консультативні висновки на запити суддів-доповідачів Конституційного Суду України (далі – КСУ), з науково-практичної перспективи, опрацьовуючи різні аспекти конституційного права в своєму науковому доробку, і з практичної перспективи, спілкуючись з суддями КСУ і співробітниками Секретаріату Суду, суддями судів системи судоустрою, практиками під час тренінгів і семінарів з практичних питань конституційного провадження. Це дає мені підстави сформулювати і викласти своє бачення напрямків розвитку практики КСУ та удосконалення процесів його функціонування. В цьому контексті вважаю за необхідне наголосити на таких трьох пріоритетах:

Принциповість практики. Я маю на увазі не тільки дворкінівську концепцію *principled decision*. Практика КСУ потребує більш базового підходу аргументації – встановлення і артикулювання судових стандартів розгляду. Історично КСУ тяжіє до казуального підходу і лаконічності своїх рішень. В останні роки в практиці КСУ почали з'являтися рішення, що визначають новий стандарт розгляду справ і написання рішень (наприклад, рішення КСУ № 3-рп/2015, № 2-рп/2016, № 3-р/2018), однак казуальний підхід залишається переважним. Тому і суспільство, і органи державної влади часто з острахом очікують рішення КСУ в силу непередбачуваності позиції Суду, непрогнозованості його підходів.

З іншого боку казуальний підхід прочиняє двері для судових помилок та нестабільності практики КСУ, що може спричинити тривалі негативні наслідки. Це, власне, сприяє поширенню відчуття «презумпції несправедливості» в суспільстві, що загрожує делегітимацію як самому Судові, так і конституційному правопорядку.

Інституційний діалог. Зараз існує нагальна потреба в діалозі між КСУ, законодавцем, судами і громадськістю. Рішення з конституційних питань мають розглядатися крізь призму такого діалогу як процесу легітимації їхнього змісту. У такому сенсі інституційний діалог становить не просто спілкування чи комунікацію, він підтримує стало функціонування інституцій і охорону конституційних цінностей. Інституційний діалог як дискурсивний процес генерує професійне бачення, організуючими ідеями якого є конституційні принципи і цінності. І, разом з тим, він забезпечує суспільну легітимність КСУ як охоронця Конституції України, її цінностей і принципів.

Такий діалог відбувається не тільки за допомогою рішень КСУ. Особливу важливість, на мою думку, мають і інші формати – *amici curiae* як форма залучення громадськості і експертного середовища до конституційного процесу (передбачена чинним Законом «Про Конституційний Суд України»), діалогові заходи, формат яких дозволяє обмін думками, візіями і аргументами, літні школи для студентів і аспірантів, тощо.

Нова парадигма взаємодії між КСУ і судами системи судоустрою. Принцип прямої дії Конституції визнає за судами системи судоустрою

повноваження *sui generis* щодо конституційного контролю. Ці повноваження є (1) комплементарними у випадку актів, визначення конституційності яких належить до юрисдикції КСУ та (2) основними у випадку актів, щодо яких КСУ не має юрисдикції. Тому об'єктивно суди мають виконувати важливу функцію в конституційному процесі, насамперед щодо встановлення наявності конституційного питання у справі: саме суди за логікою конституційного правопорядку мають формулювати конституційне питання для розгляду КСУ, що або через конституційну скаргу, або через Верховний Суд повинне потрапляти до провадження в КСУ. Отже, завданням, яке я вбачаю принциповим, є розширення доступу судів до КСУ і запровадження ефективної комунікації і судового діалогу між КСУ і судами системи судоустрою.

За останні двадцять років в силу наукової, практичної і юридичної діяльності мені пощастило стати спеціалістом у багатьох правничих сферах, зокрема, конституційного та міжнародного права, включаючи права людини і основоположні свободи, практики Європейського Суду з прав людини (ЄСПЛ), порівняльного права, теорії міжнародного права, судоустрою, права міжнародних організацій, права ЄС, права СОТ, податкового права, міждисциплінарних підходів.

Поєднання практичного, професійного і наукового досвіду в конституційному, порівняльному, міжнародному праві, на мій погляд, є власне тією унікальною перевагою, що робить мою кандидатуру більш ніж релевантною для КСУ. Мій конституційно-правовий і експертний досвід та кваліфікації є особливо доречними і важливими для КСУ і забезпечать різноманітність досвіду суддівського корпусу Суду.

В 2021 році конкурсна комісія для здійснення відбору кандидатур на посаду судді КСУ щодо осіб, яких призначає Президент України, утворена Указом Президента України від 17.08.2021 № 365/2021 визнала мою кандидатуру такою, що повністю відповідає вимогам статті 148 Конституції України і визначила за мною перше місце у рейтингу кандидатів, рекомендованих на посаду судді КСУ. Таким же чином конкурсна комісія із добору кандидатів для обрання суддею Європейського суду з прав людини від України, утворена Указом Президента України від 26.10.2021 № 550/2021, а також Дорадча панель експертів Ради Європи щодо кандидатів на посаду судді ЄСПЛ визнали мою кандидатуру такою, що відповідає високим критеріям статті 21 Європейської Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод для заняття посади судді ЄСПЛ.

Я вважаю, що володію необхідними високими моральними якостями, а також є юристом з визнаним рівнем компетентності. В мене є унікальний професійний, науковий і експертний досвід, що поєднує міжнародне і національне публічне право, який зараз необхідний КСУ для розвитку практики і належної відповіді на виклики сьогодення.

З повагою,

Олександр Водянніков

29 листопада 2022